

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden kedden egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 frttal fizethetnek elő, féléves előfizetés el nem fogadjatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az ERDÉLYI-GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ, a lap szellemi részét illető közlemények az ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ czimzendők. A hirdetői díjszabályzatról a kiadó hivatal ad felvilágosítást.

Szerkesztő bizottság: elnök **Dr. Berde Áron**; **Girsik János**, **Szabó Sámuel**, **Vörös Sándor**, felelős szerkesztő: **Gamauf Vilmos**.

Tartalom: Havi emlékeztető: Május. — Hát még mi nálunk. Hadviger Albert. — Az erdélyi gazd. egylet kulturálásza. — A vetőmag kiválasztása és nemesítéséről. R. J. — Egyveleg: Gyászhir. Személyi hír. Meghívás. Közgazdasági állapot. Vasuti kedvezmények a kiállításra. Gazdag Imre biztosítása. — Üzleti heti szemle. — Piaczi árak. — Hirdetések.

Havi emlékeztető.

Május.

Ház és udvarban kevés teendő mutatkozik. A trágyadomb beföldelése és trágyalével vagy annak hiányában, száraz időben, vízzel való megöntözése nagyon hasznos. A hol az udvarról trágyalé foly ki: mindenkor hanyag gazdát jelez.

Szántóföld. Törökbuza, burgonya, répakapálás szorgalmazandó, és pedig minél szárazabb az időjárás és talaj, annál sikeresebbnek fog e munka mutatkozni. Helytelen felfogás az, hogy száraz időben kapálni nem szabad. Megkérgesedett törökbuza, burgonyaföldek megfogasoltatnak; e munka föl kapálásnak tekinthető.

Ha mult hónapról elmaradt volna az őszi vetések konkolyozása, most az el nem maradható teendők egyike, továbbá a tavasziakban néha tetemes mennyiségű aszat, csorbóka stb. mutatkozik; ezt szedessük ki, különben termésünk minősége csökken. Zöld takarmánynak lekaszált rozsföldek muharral, kölessel bevethetők.

Ugarlás megkezdetik és pedig minél mélyebben jár az eke, annál sikeresebb munkánk.

Luczerna, lóhere: kivirágzás előtt lekaszáltatik. A lekaszált luczerna 1—3 napig renden marad, azután felgyűjtve, petrenczébe rakva azonnal behordatik; a szériuskertben keskeny magas rudasokban addig marad, míg teljesen kiszáradt és csak miután a szériuskerti rudasokban megszáradt, rakható kazalba. A második részlet takarmány-törökbuza elvettetik.

Állattenyésztés. Meleg napok bekövetkeztével a vályuk itatás előtt tisztítandók, nehogy a szomjuzó állatsereg poshadt vizet kénytelenitessék inni s betegséget igyék.

A jármások elegendő zöldtakarmány hiányában különszakított legelőn járnak.

Gulya, ménes szabadban él, csak a szoptatós kanczák kap-

ják abrakukat és a tehenekkel együtt éjjelre istállóba vezetettek. A juhnyírás ideje bekövetkezett. Ki juhait szalmán, egyáltalában soványan telettette, az ne várjon nagy bundát és nehéz gyapjut. Nyírás előtt a juhok megvizsgáltatnak; vajlon a juhász nem osztozott-e gyapjunkból? Csak alapos megvizsgálás után láthatjuk, hogy a juhász néha a juhok tarkóján, nyakán végig egészen a szügyig, két ujnyi szélességre kinyirta maga számára a gyapjut. E szokás nagyban divatozik s vigyázásra int.

A bárányok elválasztatnak és a legjobb legelőn vagy ugaron kell jártatni őket. A juhok fejés ideje beállott.

Sajt készítésből maradt savó, zsendicze: sertésjavításra fordítható.

Megrovandó azon általános szokás, hogy a fejedő turmák a legnagyobb por és hőségben naponta háromszor a faluba sétálnak. Ez nemcsak egészségi szempontból káros, de azonfelül valóságos állatkinzás és e miatt a juhok ürülékének egy része, mint becses trágya-anyag elvesz. Czélszerűbb a legelőn fejni és hetenként 2—3-szor megváltoztatandó kosaraztatás által az elhullatott ganajt talaj-javításra fordítani.

Nyolcz-tíz hetős malacok elválasztatnak és a szükséghez képest bő élelmezésben részesülnek. Éhség vagy más ok miatt elsatnyult malaczból soha, vagy csak később, valóságos élelem pazarlás után, válik haszonvehető sertés.

A különféle állatok bélyegzésének és herélésének ideje e hónap eleje, vagyis mielőtt állandóan legelőre hajtának. Az apa-állatok szigorú vizsgálat után kiválasztatnak; — a hibás, kevés tejű, csekély gyapjut hozó állatok pedig mustrára jeleltetnek.

A kikelt csirke, liba, rucza, sok vesződséget okoz. Az udvar körül repkedő hójja, szarka, varju lelövedő, különben elhordja az apróságot.

Szűfő. Az okszerű szőlőmivelésnek legfontosabb hónapja május, a menyinyben ügyetlen kezelés legtöbbet most árthat a válogatás munkálatánál. Midőn már a hajtások egy arasznyira nőttek és a gerezd jól látszik, kiválasztunk a karika vállán 2—4 és szükség esetén a csapon 2 alkalmas hajtást; ezeket teljes épségben meghagyjuk, mert ezek fogják képezni a jövő évi magfát, a többi jövéseknak hegyeit kivétel nélkül lecsipkedjük úgy, hogy a gerezd fölött 2—4 levél maradjon, — az ugynevezett sarak-jövéseket pedig, ha nincs szükségünk rájuk, tőlük lementjük.

Ugyanazon munka végzendő a Guyot szeriat művelt szőlőknél is, azon hozzáadással, hogy a martius hónapban függélyesen kikötött két vessző közül azt, mely bővebb termést mutat, vízszintesen dróthoz vagy karóhoz kötjük, a másikat pedig 20–24 ujjnyira visszavágjuk, sarkot kettőt hagyunk.

A csapos és tőkemiveletnél szintén válogatunk, a haszontalan meddő- és sarokhajtásokat eltávolítván.

Gyümölcsös. A fiatal ojtoványokat a szél és madarak ellen karókkal és pálcákkal oltalmazzuk. Fattyunövények és sarjak szorgalmasan eltávolítandók; a fiatal fák idomító nyese és becsipkedése megkezdhető. Hajtó szemre való nemesítés folytattatik. Ha a nemesített galyakon virágok mutatkoznak, azok eltávolítandók. A nemes és az ujonnan átültetett gyümölcsfákat, valamint a sok virággal borítottakat is, ha nagyon száraz idő jár, jól megöntözzük. A megöntözött fák tövei körül, polyvát vagy rövidre vágott szalmát hintsünk, mely a kigőzölést és a föld kergesedését akadályozza. Ha a cserebogarak mutatkoznak, jókor reggel rázzuk meg a fákat, a lehullottakat szedessük fel, hogy a gyenge sarjakat, virágokat ne pusztítsák és adjuk őket a baromfiaknak, melyek nagyon szeretik. Más ellenségektől is u. m. hernyók, csigák és levéltetvektől, mennyire lehet, óvjuk a gyümölcsösöket. A nyulak pusztításai ellen télire bekötött fák kötelekeit eltávolítjuk.

Faiskola. A csapra metszett fákon a vezérhajtás, ha az 10–15 cm. magasra nőtt, jó széles kötő anyaggal a csaphoz köttetik. Mikor ez megtörtént, a csap alatti hajtásokat vissza kell csipkedni. Megfogamzott ojtoványok kötése eltávolítandók és a vadhajtások szorgalmasan levágandók. Növésben elmaradt ágyások higitott trágyalé vagy gáliczköldattal esős időben megöntöztetnek. Vadoncziskolák a gyomoktól tisztán tartandók. A kikelt vadonczok megkapálandók. Az olyan magvak ágyásait, melyek egy évig ülnék földben, míg kikelnek, csak meggyomláljuk. A fiatal vadonczok átültetése folytattatik.

Konyhakert. Az ősszel vagy kora tavasszal vetett növényágások gyomláltnak és kapáltnak, száraz időjárás mellett a reggeli öntözés igen ajánlandó. A magtermesztésre kiültetett növények u. m. petrezselyem, murek, saláta, cékla, hagyma, káposzta stb. fejlődő szárait, karókhöz kell kötözni, nehogy a szél letörje. A melegágyakban nevelt palántákat a szabadba ültetjük. Borsó, hónapos retek és saláta ujjalag vetendő. Ugorka, dinnye, tök, paszuly vethető. A korán elvetett borsót meg kell kapálni és karózni. A karfiol és téli salátából a legszebb fejek szemeltetnek ki maguk. Hónapos retekéből a legszebb példányok maguk kiválasztandók és azok a szabadban félárnyékos helyre elültetendők. A spárgahajtások szedése folytattatik, minden tőn azonban 2–3 erősebb hajtást hagyunk, hogy a gyökerek jobban fejlődjenek. A melegágyakban, cserepekben nevelt dinnyék e hó végén a szabadba kiültetendők. A melegágyakban termelt dinnye és ugorka hajtásai vissza csipetnek, a nem termő hajtásokat gondosan eltávolítjuk és a terméseket deszka alá helyezzük. Minél magasabba nőnek a melegágyi növények, annál magasabba kell emelni a ládákat (kereteket). Minél szebb az idő, annál gyakrabban szellőztetjük és öntöztetjük a melegágyakat, de ha a nap nagyon forrón süt, míg a nagy forróság tart, a melegágyakat árnyékolni kell. A melegágyak öntözése d. e. 8–10 óráig történik. A melegágyban nevelt paszuly, karalábi, karfiol, saláta, hónapos retek, ugorka, borsó ritkíthatók és rendre kiszedhetők.

Diszkerthen. E hó végén az üres virágágásokat őszi virágokkal beültetjük. Új gyepeket a gyomtól tisztán kell tartani és tartós száraz időben szorgalmasan öntözni; a régi gyepeket kaszálni és hengerezni kell. Az utak tisztán tartására nagy gondot kell fordítani. Georinák, Cannák, Ricinus, Wiginda és a többi disznó növények a szabadba kiültetendők. A virágházakban a forró égővi növények átültetése folytattatik. A melegházi növényeket foly-

tonosan zárt, egyformán meleg és nedves levegőben kell tartanunk; szükséghez képest az árnyékolást el ne mulasszuk. E hó végén a hidegházi növényeket a szabadba, félárnyékos helyre ki kell rakni.

Méhészet. E hóban a lég néha annyira kihül, hogy méheink a mezőt veszély nélkül nem látogathatják; a fiasítás pedig naponként sok mézet fogyaszt, azért az azt szükségű családoknak tápot nyújtunk. A kas sulyában ne bizzunk, mert a méz helyét már most a fiasítás foglalja el, mely táphiányában könnyen elpusztulhat. Rendesen e hóban kerekedik fel nagyobb mérvben a léppille, azért tapasszuk be jól kazainkat, hogy e pille, valamint hangya és más rovar hozzájuk ne férhessen. Tapaszul $\frac{2}{3}$ rész friss tehéngánéjt és $\frac{1}{3}$ rész szapult hamut használunk. Az aljdeszkák tisztogatásával és körültapasztásával nem szabad felhagynunk, míg méhcsaládaink népe a lépet egészen el nem lepi. Vizsgálódásainkat e hóban is folytatjuk, főleg azért, hogy lássuk, miként készülnek méheink a rajzásra, melynek előjelei: a herék mutatkozása és — a mi még biztosabb — ha a lepek szélein, néha benn azok oldalain, anyaházakat észlelünk. Gyakori megtekintés után képesek vagyunk még a napot is biztosan kiszámítani, melyen rajunk az ősi házat szülő édes anyjával együtt alkalmas időjárás mellett már e hónapban elhagyja.

Erdészeti. Főhasználat. A múlt havi teendőkön kívül a leszállított faanyagok átadása képezi az erdész feladatát és ott, hol hasított áruk készíttetnek, ezeknek elkészítése e hónapban szorgalmazandó. A mellékhasználat a faszedése, legeltetésre és cserkéreg készítésére terjed ki. Erdőművelés. A magasabb hegyeken az irtási munkálatok folytatandók, az erdei utak helyreállítandók és az erdő-kertek tisztántartására gond fordítandó. Az erdővédelem a legeltetés ellenőrzésére, a vesszőlopás meggátolására és az erdőszelek gyakori bejárására terjed ki, ott, hol a szú-rovar pusztításaitól lehet tartani, a szükséges óvintézkedések szintén e hónapban teendők. Vadászat. Az őzbakon és fajdkakason kívül a vadászat csakis a ragadozó állatokra terjed ki.

„Hát még minálunk?”

A „Gazdasági Lapok” tolyó évi 14-ik számában „A gazdasági válság okainak elhárításáról” czim alatt egy igen érdekes közlemény jelent meg, melyben Schultz Lupitz német gazdasági írónak a porosz képviselőházban tett nyilatkozatai vannak ismertetve.

E közleményt nem méltathatom helyesebben mint ha annak végszavait idézem: „E közleményből sok jó dolgot tanulhattunk meg, fordítsuk lehetőleg hasznunkra mi magyar gazdák is.”

Tehát fordítsuk hasznunkra legelső sorban azt belőle, a mi hazai s különösen erdélyrészi viszonyainkra leginkább talál — tegyük jóvá egy óriási mulasztásunkat egy oly dologban, melyet valódi értékében felfogva földművelésünk alapjául kell elfogadnunk — értem az istálló trágya helyes kezelését.

Nevezett porosz képviselő „igen sajnósan találja, hogy az istállótrágya országszerte oly hiányosan kezelteik.

Az 1100 millió font légenyből, mely évente termeltetik ennél fogva körülbelül 275 millió kárba vesz. Ez egy óriási töke. Az államnak jutalmakat kellene kifizetni ezekre a gazdasági egyleteknek adott segély útján a legkissebb faluban is érvényesíteni.” Igy beszélt a porosz képviselőházban egy szak-

ember s erre a „Gazdasági Lapok“ szerkesztője azt jegyzi meg „hát még minálunk?“

Tekintve az erdélyrészi viszonyokat mi e megjegyzést fájdalom még jogosabban ismételhettük. Nálunk még a nagyobb birtokokon is ritka helyen találunk tökéletesen helyes trágyakezelést, pedig el lehet mondani, hogy valamint a jó gazdaszszonyt már az ajtókilincs tisztaságáról meg lehet ismerni, ugy, ha egy gazdasági udvarba belépünk a trágyatelepről méltán következtethetünk az egész gazdaság fejlettségére.

A porosz képviselő 275 millió font légenyről mint óriási veszteségről beszél.

Mit mondjunk mi ha végig utazunk falvainkon s látjuk az utcára kidobott trágyát s az ut sánczaiban elfolyó s haszontalanul kárba menő trágyalevet? A székely falvakban ugyan e tekintetben némi haladást láthatni — de azt hiszem, hogy nem esalódom, ha azt álítom, hogy ez nem egészen öntudatosan történik, hanem inkább a székely nép tisztaság és rendszeretének természetes kifolyása s ugyan ez áll, a hol tapasztalható a szász községekrolis, mert a szó valódi értelmében vett helyes és okszerű trágyakezelésről itt sem igen beszélhetni.

Melyik udvaron található itt is jól készített trágyatelepet trágyalétartóval, melyből a trágyát rendszeren öntöznék?

A műzöségen itt-amott láthatni, hogy a köznép látszólag rendszeren rakja el az istállótrágyát, de miért? azért, hogy jó tüzelő anyagot kapjon.

Igazán elszomorító dolog, ha látjuk pedig nagyon is gyakran láthatjuk, hogy egy-egy nagyobb birtokon a dombra épített istállónál az egész trágyakezelés abból áll, hogy aljazáskor a trágyát kivetik a domboldalra, — ott fujja a szél, szárítja a nap s minden nedvessége elfoly s lesz belőle egy halom csaknem értéktelen gaz, melynek csak a közepén — ha ugyan ez is össze nem penészedik — marad egy kevés a mit trágyának nevezhetiünk.

S ha ez tölnek idején a gazda kihordatta, egész nyugodt lélekkel van a felől, hogy földje mennyit nyert termőerejében, nem is sejtve, hogy trágyatelepének aránylag kevés befektetést igénylő helyes berendezésével s az így lehetségessé vált igazán nem is oly nagy munkába kerülő rendszer trágyakezeléssel éppen még egyszer annyit tett volna földje javítása érdekében.

Hátha még meggondoljuk, hogy a rosszul kezelt éretlen trágyával mennyi gyomot s növénybetegség csiráját hordjuk ki!

A megváltozott közgazdasági viszonyok, a gabona árak hanyatlása ame jelszó követésére intenek, hogy termelésünk irányát megváltoztassuk s nem új dolog az, hogy Erdély gazdasági jövője inkább az állattenyésztés, mint a gabnatermelés terén van, de míg egyrésztől a gabnatermelésről hirtelen átmenni az állattenyésztésre újabb válságot idézne elő, másfelől valamely gazdasági irány tulsulya legyen az bármennyire indokolt a sokoldalúság s így a jövedelmezőség-biztosságának rovására történvén az említett jelszó mellett még igen helyes felfogásnak tartom azt is, hogy igyekezzünk ugyanazon területen az eddiginél több gabonát termelni s ez által a termelési költségek aránylagos apasztásával megállani a versenyt. De hát ennek is mi az alapja? A trágya.

Állattenyésztésünk is csak úgy ér valamit, ha minél több állatot minél jobban tartunk s ezt elérendők természetes réteink mellett takarmánytermelésre is vagyunk utalva és pedig olcsó takarmánytermelésre, mi ismét attól függ, mily viszonyban áll a termelt mennyiség a termelésre használt területhez. Tehát, hogy olcsó takarmányt termeszthessünk bőven kell trágyázni.

Fontos tehát a trágyatermelés, bármely irányban is tekintsük a mezőgazdasági üzletet s oly tökélet képez a gazdaságban, melynek értéke emelését a helyes kezelés által minden gazda legfőbb s legelső kötelességének kell, hogy tartsa.

De nem czélom a trágyatermelés fontosságát s jól kezelésének előnyeit vagy az ellenkező hátrányait e helyen bővebben fejtegetni, hiszen azokat minden képzett és gondolkodó gazda felfoghatja csakis azon sajnálandó közönyből, mely e téren még intelligens gazdáinknál is tapasztalható, indulva ki utalok a gazdasági lapokban megjelent közleményre s az abból idézettek intés képpen említem meg.

A bajon okvetlenül segíteni kell s e tekintetben a vidéki gazdasági egyleteknek igen szép tere nyílna, egyrésztől helyesen kezelt és berendezett trágyatelepek kezelőinek jutalmazása és kitüntetése, másrésztől az okszerű trágyakezelés elveinek s az abból származó előnyöknek területükön a köznéppeli megismertetésében.

Igaz, hogy ilyenmü működése, kivált szerényebb anyagi erővel rendelkező egyleteknek nagyobb áldozatába kerülne, mint rendszeren gyakoroltatni szokott ténykedések p. o. állatok díjazása, ojtógalyak s vetőmag kiosztása, cselédek jutalmazása stb. mert a trágyatelepek mint ilyenek kiállításra nem vihetők, azokat a helyszínén kellene megvizsgálni s a bíráló bizottság utazása az esetleg kiosztandó díjakon kívül is sokba kerülne, de az ügy fontossága megérdemli, hogy erejéhez mérten minden gazdasági egylet ez irányban is működjen.

Mi a helyes trágyakezelési elveknek a néppeli megismerését s elterjesztését illeti — ezt tárgyaló népszerű értekezések kinyomatása s elterjesztésénél mindenesetre többet tenni az ige élőszóvali hirdetése s ha már gazdasági vándortanári intézmény nem volna létesíthető, czélszerű volna az oly néptanítókat, kik községekben e tekintetben eredményes működést mutathatnak föl jutalmazni.

Azt hiszem tehát, hogy ha az egyes gazdasági egyletek a területükön működő néptanítókhöz e tárgyban pályázati hirdetéssel kapcsolatos felhívást intéznének s a felhívás kézbesítésétől bizonyos időt tűznének ki arra, hogy az illetők pályázataikat bejelentsek, mely bejelentések alapján az illető egylet a körülményekhez képest legalkalmasabb módon gondoskodna a bírálat és jutalmak kiosztásáról nem lenne a dolog egészen sikertelen, mert bizonyára fontos hivatásának öntudatával bíró minden néptanító örömmel ragadná meg az alkalmat, hogy szerény körében és tehetségéhez képest hazájának ezen uton is használhasson.

Ők nemcsak a néppeli mindennapi érintkezésekben élőszóval működhetnek, hanem habár nem nagy, de legtöbbjének van egy kis gazdasága is, tehát jó példával is elől járhatnak.

Ugyan ezt tehetik saját jól felfogott érdekekben intelligensebb s nagyobb földbirtokkal bíró gazdáink is — egyuttal a közjónak is használva.

Az idézett közleményben szó van még a mesterséges trágyaszerek, márga, kaint és phosphat sók vasuti szállítási díjának leszállításáról, mint kívánatos tényezőről a termelés fokozásának előmozdításában. A gazdasági fejlettség magasabb fokra álló külföldön, hol ezen trágyaszerek szeltében alkalmaztatnak természetesen ez is közérdekű kérdés tárgyát képezi. Nálunk az ily mesterséges trágyaszerek nem használtatnak még — de legalább annál inkább szükséges, hogy általánosan használatban levő trágyaszerünket az istállótrágyát igyekezzünk minél jobban kezelni s a kezeléssel arra törekedni, hogy az növényi tápanyagokban minél dúsabb minőségben kerüljön szántóföldeinkre, ne sajnáljuk tehát a költséget az okszerű trágyakezelés követelményeinek megfelelő trágyatelepek beállítására, oly kiadás lesz ez, mely a legjobban fog kamatozni.

Hadviger Albert.

Az erdélyi gazdasági egyesület kulturatlasza.

Azon tárgyak között, melylyel egyesületünk a budapesti országos kiállításon képviselve lesz, egy sem oly fontos, egy sem oly tanuságos, mint a kulturatlasz, mely az egyleti terület 15 erdélyrészi megyéjére terjed ki és 20 térképen szűkebb hazánk mezőgazdasági kulturáját ábrázolja éppen oly gyakorlati, mint hiteles módon.

A beosztás alapjául a 39 kataszteri becselő járás szolgál, melytől tőlünk nem függő okok miatt csakis két térképnél kellett eltérni s a megszerezhető adatokat megyénként feltüntetni: e két térkép a népesség és a loállomány kimutatását tartalmazza.

Minden térkép (a földtani és magassági mappát kivéve) külön alapszínből indul ki s az elterjedés nagyobb fokával nyer erősebb árnyalást; úgy, hogy a világos szín a teljes hiányt vagy minimumot, a sötét szín pedig a maximumot fejezi ki; melynek bővebb magyarázatát a „szinkulus“ adja. Az egyes térképen jobbról-balról a számadatok is fel vannak sorolva.

A miveleti ágak az összes termőföld százalékaiban vannak feltüntetve, az egyes termények pedig az összes szántóföldnek teszik perczentjét. Lakosság és állatlétszám, nem a területhez, hanem a szántóhoz van viszonyítva; oly összehasonlítás, mely eddig tudtunkkal nem volt szokásos; pedig a gazdára nézve éppen ez a fontos.

Lássuk már most az érdekes adatokat egyenként.

I. Népesség.

Szám	M e g y e.	Lélek- szám	1000 holdra esik
1	Alsó-Fehér	178021	790
2	Besztercze-Naszód	95017	733
3	Brassó	83929	1187
4	Csik	110940	930
5	Fogarás	84571	925
6	Háromszék	125277	766
7	Hunyad	248464	802
8	Kis-Küküllő	92214	642
9	Kolozs	196307	695

Szám	M e g y e.	Lélek- szám	1000 holdra esik
10	Maros-Torda	158999	801
11	Nagy-Küküllő	132454	700
12	Szeben	141627	1124
13	Szolnok-Doboka	193677	604
14	Torda-Aranyos	131031	700
15	Udvarhely	105520	835
Összeg és átlag:		2084048	817

Az erdélyrészi átlag tehát 817 lélek minden 1000 hold szántóra, melyhez Hunyad és Udvarhelymegye áll legközelebb; a maximumot 1187-el Brassómegye, a minimumot 604-el Szolnok-Doboka mutatja.

II. Miveleti ágak.

Az összes termő föld százalékaiban kimutatva.

1. Szántó.

Szám	Kataszteri becselő járás	Hold	Hectár	%
1	Bánffy-Hunyad	50029	28766	20.95
2	Hidalmás	58974	33911	38.48
3	Kolozsvár	85871	49376	29.65
4	Teke	87485	50334	55.01
5	Szamosujvár	84358	48505	46.04
6	Deés	72395	41626	34.52
7	Magyar Lapos	76019	43711	33.00
8	Bethlen	87350	50504	50.14
9	Naszód	57622	33132	11.96
10	Beszterczé	72035	41420	32.06
11	Gyergyó-Szt.-Miklós	50375	28965	12.81
12	Csik-Szereda	69223	39803	15.83
13	Székely-Udvarhely	56465	32467	19.68
14	Székely-Keresztur	69784	40126	33.43
15	Erdő-Szt.-György	55775	32079	39.26
16	Szász-Régen	62459	35813	14.55
17	Maros-Vásárhely	80104	46060	58.62
18	Maros-Ludas	108739	62524	51.72
19	Torda	87935	50563	23.50
20	Körösbánya	63047	36152	35.89
21	Maros-Illye	67767	38956	36.25
22	Déva	52972	30459	27.68
23	Hátszeg	34990	20119	8.03
24	Szászváros	66525	38252	21.10
25	Abrudbánya	44283	25463	25.11
26	Nagy-Enyed	90941	52292	37.42
27	Balázsfalva	92588	53038	52.22
28	Dicső-Szt.-Márton	112522	64700	48.98
29	Medgyes	81376	46679	37.08
30	Segesvár-Kóhalom	69754	40108	31.31
31	Nagy-Sink	69553	39993	40.05
32	Sepsi-Szt.-György	74092	42602	27.23
33	Kézdi-Vásárhely	78914	45356	19.71
34	Brassó	84691	48697	24.67
35	Fogarás	87424	50268	28.01
36	Nagy-Szeben	83571	47054	22.61
37	Szászsebes-Szerdahely	42424	24393	18.01
Összeg és átlag:		2670948	1534257	27.70

Az átlag 27.70%, melyhez Déva, Sepsí-Szt.-György és Fogaras járásai állanak legközelebb; maximum a marosvásárhelyi járás 58.62%-al, minimum Hátszeg 8.03%-al.

2. Kert.

Szám	Katasteri becsló járás	Hold	Hectár	%
1	Bánffy-Hunyad	3074	1767	1.28
2	Hidalmás	4689	2696	3.07
3	Kolozsvár	5137	2954	1.77
4	Teke	4407	2534	2.78
5	Szamosujvár	5077	2919	2.77
6	Deés	4635	2664	2.21
7	Magyar-Lápos	5102	2923	2.21
8	Bethlen	5229	3007	2.98
9	Naszód	2560	1472	0.53
10	Beszterce	4456	2562	1.98
11	Gyergyó-Szt.-Miklós	1657	953	0.42
12	Csik-Szereda	3938	2263	0.90
13	Székely-Udvarhely	3541	2036	1.23
14	Székely-Keresztur	4302	2474	2.06
15	Erdő-Szt.-György	3521	2025	2.47
16	Szász-Régen	6911	3974	1.42
17	Maros-Vásárhely	4572	2629	3.49
18	Maros-Ludas	4247	2442	2.02
19	Torda	7922	4555	2.12
20	Körösbánya	4445	2546	2.53
21	Maros-Illye	8436	4850	4.51
22	Déva	3435	1975	1.79
23	Hátszeg	3705	2130	0.85
24	Szászváros	3670	2110	1.12
25	Abrudbánya	1368	788	0.77
26	Nagy-Enyed	4781	2749	1.97
27	Balázsfalva	2976	1711	1.70
28	Dicső-Szt.-Márton	4289	2466	1.87
29	Medgyes	3432	1973	1.56
30	Segesvár-Kőhalom	3067	1763	1.38
31	Nagy-Sink	1777	1011	1.02
32	Sepsí-Szt.-György	2079	1205	1.06
33	Kézdi-Vásárhely	5741	3301	1.45
34	Brassó	3664	2106	1.06
35	Fogaras	2985	1716	0.95
36	Nagy-Szeben	4136	2378	1.12
37	Szászsebes Szerdahely	2912	1675	1.23
	Összeg és átlag:	152997	87302	1.58

Az átlag 1.58%, melyhez Medgyes, Szász-Régen és Kézdivásárhely járása állanak legközelebb, maximum a marosvásárhelyi járás 3.49%-al, minimum gyergyó-szt.-miklósi járás 0.42%-al.

(Folyt. köv.)

A vetőmag kiválasztása s nemesítéséről.

Minden vetésre használt mag bizonyos átörökölt tulajdonságokkal bír csirájában, melyeket az utódjában felismerhetünk.

A vetőmagnak kell tehát első sorban is kitűnőnek lenni, ha jól értékesíthető anyagot akarunk előállítani.

Sokszor van rá eset, hogy egyesek vetőmagjokat sohasem változtatják meg, pedig a termésük nem kielégítő sem minőségre, sem mennyiségre nézve, jó lehet az időjárás, ha egyik vagy másik évben kedvezőtlen is, de nem mindig. És az is köz tudomásu, hogy némely gazdák termését, kik azt kitűnő minőségben tudják előállítani — gazdagon fizetik.

Honnan van már most ez? Ha kutatjuk az okát, úgy találjuk: a) hogy nem minden vidéken lehet bizonyos fajta növényt a legjobb minőségben termelni, még jó mivélés mellett sem, mert az éghajlat és talaj változó; b) hogy némely gazdák nagyobb szakértelemmel és gondossággal választják meg azon eszközöket, melyek által a mag kiválasztására s a talaj előkészítésére lehet hatni. Ez eljárást együttesen magnemesítésnek nevezzük.

Tudnunk kell, hogy minden termesztett növény öse valamikor vadon fordult elő — a miut most sem lesz nehéz rájuk akadni eredeti hazájukban — pl. sok idevaló növény nálunk is előfordul vadon, mezőn, berkekben, erdőkben stb.

A faj kiválasztása, nemesítése, a talaj gondos megművelése és a növénynek ápolása a tenyésztés alatt — hozták létre azon eredményt, mely most már, mint kész áru szerepel a kereskedelemben.

A kertészek is így állították elő a sokféle szebbnél-szebb gyümölcsöt, a zamatos, cukros, óriási stb. válfajokat.

Nekünk van kitűnő jó búzáink, repcéink, tengerink, kenderünk, stb. de azok sem mindenütt egyforma jóságban teremnek az ország különböző vidékein. Nagyobb híre van tudjuk, a tiszamenti, bánáti, fehérmegyei búzáknak, mint a többinek.

Azután keresettebb pl. a felvidéki vagy csallóközi árpa, len, borsó, zab, lencse, mint az alföldi; a homoki burgonya, mint a felföldi. A dohány csak egyes vidékeken ad zamatos, jeles anyagot stb.

Külföldről nem egy új fajta mag került már hozzánk, mely csakugyan szebb terményt adott, mint a honi s így drágábban is fizettetik.

Például, elősorolok azon magvak közül, melyek az ország különböző részein már nagyobb elterjedésnek örvendenek — némelyeket, ilyenek: a francia luczerna, mák, cukorrépák; a stayer here, orosz len és kender, orosz kender és törökbuza, a svéd árpa, zab, rozs, az angol takarmányrépák, árpák; a amerikai tavaszi búzák, tengerik, dohány fajták és burgonyák (pityókák) nagyon sok változatban stb.

Könnyű most a világ bármely részéből is vetőmagot vagy gumót szerezni be.

Tehát nem csak annak ajánlatos a vetőmagot változtatni — kicserélni, — ki azt tapasztalja, hogy termése hanyatlak, vagy nem elég szép, vagy erősen szenved a roszdától, megdőléstől; hanem annak is, ki magasabb értékű árut igyekszik előállítani, hogy nagyobb jövedelemre tehessen szert ugyanazon területen, egyenlő munka, trágyázás — szóval mivélés mellett, mint eddig!

Többször jó a gazda abba a helyzetbe, hogy a saját ter-

mése minőségileg nem kielégítő, a mag szorult szemű vagy apró — szóval silány vagy üszögös, megromlott; ilyen vetésre használni nem okszerű! A jó vetőmagnak többféle kellekkel kell bírnia.

Legyen a vetőmag mindenekelőtt csiraképes, azután sulyos, telt és tiszta — üszög és gyommentes. Minél sulyosabb egy vetőmag, annál jobban fejlődik eleinte a palánta (csiranövény), annál erősebb gyökérzete s hajtása lesz; tehát annál inkább biztosíthat bennünket arról, hogy gazdagon fog táplálkozni s következőképbő termésekre nyújthat kilátást. Míg ellenben, ha a mag selejtes, könnyű, apró, csak igen kedvező tényész viszonyok mellett fejlődhetik normalisan s egyenlő körülmények közt akkor sem versenyezhet a jelesebb magból származott keléssel s nem várhatunk tőle olyan eredményt, mint a jobbtól, mely örökölte is a kitünőbb tulajdonokat.

Próbát tettek egy és ugyanazon tábláról vett kalászkokkal s azt tapasztalták: 1. hogy a szebb (hosszabb) kalászból szedett magvak szebb (hosszabb) kalászokat s következőképbő több magot adtak; de nem csak többet, hanem a szemek is nagyobbak — kifejtettebbek voltak, kevesebb volt utánnuk a rosta alj;

2. ugy találták, hogy minden gabnatő, hoz a sok közt — egy kalászt, mely a többit nagyságra felülmulja s hogy az ilyen legszebb kalászban is van egy mag a közepe táján, mely első valamennyi közt, szóval kiténik a többi közül.

Ha kézzel szednök, illetve válogatnök ki tehát a termésből a magot, akkor mindig csak ama első (prima) kalásznak lesz a szebb (prima) magját kellene vetésre — a jövő évi szaporításra eltenni.

Ezt kicsiben a kertészek meg is tehetik, mi ugy segítünk a dolgon, az által igyekezőnk elérni e czélt, ha kirostáljuk az elejét s csupán ezt vetjük el.

Ez eljárás, t. i. a mag gondos, figyelmes kiválasztása képezi a vetőmag nemesítésnek első sarkalatos szabályát.

Mindenféle növénynek, legyen az buza, rozs, árpa, zab, tengeri, burgonya, répa, dohány, bükköny, borsó, lencse, kender, len, repeze, gomborka, mustár stb. csak az elejét használjuk tehát szaporításra. Az apróbb, silányabb magvak (gumók) inkább csak takarmányuk valók (zöld takarmánynak vagy zöld trágyának), ha t. i. nem élvelők azok, mert különben, ha élvelők pl. a luczerna, akkor sem szabad a silányát vetni a magnak, vagy legalább annál sürűbben, minél kevésbé jó és szép a mag.

A fentebbi okból, t. i. hogy minél szebb magvakat nyerjünk vetésre, szokták pl. a tengericső hegyéről az apró magvakat külön lemorzsolni s félre tenni feltakarmányozásra vagy eladásra, azért szokták a magnak való kenderet külön termesztetni — néhol tengeri közt, azért szokták a magnak a legszebb s korábbi példányokat a dohánynál stb. meghagyni s oldalhajtásait letörni (a virágját kevesbiteni); azért szedik sok magnak csupán az elejét pl. a répánál: azért vetik az ugynevezett magtenyésztési (magnemesítési) telepeken az egyes

növényfajtákat ritkább s egyenlő sorokba s részesítik magérésig gondosabb ápolásban.

A ritkábban álló növények ugyanis több napsugár s táplálékban részesülnek, miért is erőteljesebb magvakat hozhatnak létre termékeny talajon gyakori kapálás, töltegetés mellett s némely növényeknél s a mellékajtások eltávolításával, melyek csak a táperőt vouják el tőlök.

Ismétlem' újból, hogy a talaj jó előkészítése után, ide értve egyuttal annak jó termőerőben való fentartását is, — legfontosabb jó vetőmagról gondoskodni, mivel a fajta megválasztása által érhetjük el legbiztosabban — terményjószágát.

R. J.

EGYVELEG.

† Zeykfalvi idősb Zeyk Károly alsó-fehérmegye főispánja, az erdélyi gazdasági egyletnek alapító tagja, f. hó 23-án életének 75-ik évében hosszas szenvedés után jobb létre szenderült. Gyászos halálát gyermekeivel és számos rokonaival együtt e szűkebb hazá gazdaközönsege is fájlalja s őszintén kívánja: béke a kisenvedettnek poraira!

* * *

Személyi hír. A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. minister által az állandó gazdasági tudósítói tiszttel megbizattak: Bfássómege felvidéki járására nézve Nicolaus György höltövényi lakos; Maros-Tordamegye bekecsaljai járására nézve Szabó Lajos nyáradszeredai lakos.

* * *

— Meghívás. Az erdélyrészi oksz. méhésegylet igazgató választmánya május hó 2-án szombaton d. u. 5 órakor ülést tart az erdélyi gazdasági egylet belközép-utca 11. számú (Mikó-ház) irodájában, mely ülésen minél számosabban megjelenni a választmányi s illetve alapító tagtársakat tiszteletteljesen kérjük.

Kolozsvártt, 1885. április 28.

Roediger Rezső, Szentgyörgyi Lajos,
I-ső alelnök. egyleti titkár.

* * *

— Ugyancsak az erdélyrészi okszerű méhésegylet elnöksége tudomására kívánja hozni a méhésegylet iránt érdeklődő üggytársaknak, hogy május 3-án kezdődőleg az egyesület „házsongárdi“ műméhészete mindennap délutáni 3—6 óráig a tanulni vágyók részére nyitva tartatik, fölvilágosító utasításaikkal készségesen állnak az illetők szolgálatára Roediger és Ábua alelnökeink s Kuliseki Eudre teljesen szakértő egyleti méhésegyletünk s más avatott igazgatósági tagjaink.

Az egyleti elnökség.

* * *

— Közgazdasági állapotról a földmívelési miniszteriumhoz beérkezett jelentések szerint a vetések állását habár az eddigi száraz időjárás az őszi vetéseket eléggé megviselte, s ennek folytán a rozs, mely már is szárba kezd nőni, ritkás, az őszi buza pedig nem bír eléggé megbokrosodni az ország nagy részében beállott néhány napi jelentékeny esőzés folytán bekövetkezett javulás miatt mégis elég kedvezőnek mondhatjuk. A tavaszi vetések munkálatait bevégezték, s a vetések a múlt héten közzétett jelentés óta ismét örvendetes fejlődésnek indultak. A tulnyomó száraz időjárás a kártékony rovarokat természetesen szaporítja, s kivált a drótféreg, cecidonia és a bolha okozott károk elég gyakorta jelentettek.

Takarmány-hiány miatt a felvidéken panaszoknak. A házi állatok egészségi állapota az egész országban kedvező.

* * *

— Vasuti kedvezmények a kiállításra. A m. kir. államvasutak igazgatósága újabb időben elhatározta, hogy a 400 kilométernél nagyobb távolságról, valamint egyáltalában külföldről Budapestre utazó közönség, a kiállítási mérsékelt áru menettérti jegyekkel a gyorsvonatokat is használhassa, a mi különösen a hazánk északkeleti és erdélyi részeiből, valamint Horvátországból jövőkre nézve jelentékeny könnyebbítés. Elhatározatot továbbá, hogy a kiállítás tartama alatt, tekintettel a közönségnek kevésbé tehető részére, a m. kir. államvasutakon havonként egyszer 2-od és 3-ad osztályú féláru menettérti jegyek is fognak kiadani, holott a kiállítás alatt hetenként kétszer kiadandó rendes menettérti jegyek csak 33%-nyi mérsékléssel bírnak és azokkal együtt egy kiállítási sorsjegy és egy kiállítási belépti jegy is váltandó. Mindazon utasok azonkívül a jegy alkalmával egy füzetet is fognak ingyen kapni, melyek többek között egy kiállítási kalauzt is fog magában foglalni.

* * *

— Gazdag Imre biztosítása. Szolnokról ápril 13-ról írják a „Pesti Napló“-nak: „Talán nem lesz érdektelen annak megemlítése, hogy a meggyilkolt Gazdag Imre a trieszti általános biztosító-társaság (Assicurazioni Generali) szolnoki főügynökségénél múlt év június havában baleset ellen 15,000 frt. erejéig biztosította magát. Miután meggyilkoltatott, a baleset-biztosítási feltételek értelmében a kötvény birtokosának a társulat a 15.000 frt. biztosított összeget, melyért évenként csak 17 frt 70 kr. díj volt fizetve, kifizeti. Gazdag Imre meggyilkoltatott ismert egyéniség volt. A provizorium alatt mint szolgabíró volt Szolnokon alkalmazva.“ A „Pesti Napló“ közleménye valószínűleg alapszik. Gazdag Imre mint illetékes helyről értesülünk a Generali által életbe léptetett, első oszt. ált. balesetek elleni társulat ügynökségénél Szolnokon egy 15,000 frtos kötvényt halálesetre és egy 15,000 frtos kötvényt rokkantvá válás esetére váltott és 2 éven át évenként 18 frtot be is fizetett. Egy ily csekély áldozat mellett saját magát vagy legalább a családot lehet balesetek által előidézhető anyagi következmények ellen biztosítani, melyek a legóvatosabb ember is ki van téve.

Üzleti szemle.

Marha- és sertésvásárok jegyzései.

Budapesti marhavásár ápril 23-án. Összes felhajtás 2978 db. nagy és apró marha. — Ebből eladott 36 db. bika, 920 db. ökör, 400 db. vágó tehén, 156 db. fejős tehén, 37 db. bival, 890 db. borju, 593 db. bárány, — db. juh. Árak: bika darabonként 125—250 frt, ökör páronként 220—380 frt, vágó tehén páronként 190—260 frt, fejős tehén darabonként 100—190 frt, bival páronként 150—220 frt, borju darabonként 6—25 frt, bárány páronként 4—8 forint, juh páronként — — frt. Húsarak 100 kilonként: ökörhús 51—53 frt, tehénhús 49—51 frt, borjuhús 60—65 frt, bivalhús 47—50 frt.

Pozsonyi marhavásár ápril 27-én. Összes felhajtás 1484 darab, és pedig 1165 darab magyar, — darab lengyel és 319 darab német fajta. Árak 100 kilonként: magyar hizó 51—62½ frt, lengyel — frt, német 54—63 frt, tehén 49—54 frt, bika 50—57 frt, bival — — frt. Lában darabonként — — frtot fizettek.

Bécsi marhavásár ápril 27-én. Összes felhajtás 2208 drb és pedig 675 drb. magyar, 840 drb. lengyel és 693 drb. német fajta. Árak 100 kilonként: magyar hizó 51—62 frt, lengyel 50—57 frt, német 52—63 frt, tehén — — frt, bika — — frt, bival — — frt. Lában darabonként — — frtot fizettek.

Köbányai sertésvásár ápril 24-én. (Az első magyar sertéshizláló és kölesnélőlegező részvénytársaság jelentése.) E héten a sertés üzlet csökkenő árak mellett lanyha volt.

Heti átlagárak: magyar vál. áru 260—320 klgr. nehéz 43—44 krral, 180—240 klgr. nehezek 42—43 kr. Öreg 300 klgr. túli nehéz 40—42 kr, vidéki sertés 41—43 kr. Transitóban: szerbiai 40—42½ kr., románia 39½—42½ kr, tüskés — krral tiszta kilogrammonként. Összes felhajtás: 13269 darab, összes elhajtás 6794 drb.

Bécsi sertésvásár ápril 14-én. Összes felhajtás 5860 drb. és pedig 1424 drb. nehéz, 1859 drb. középnehéz és 2577 drb. süldő. Árak 100 kilonként: nehéz 40—41 frt, középnehéz 37—39 frt, süldő 34—43 frt; szalonna és zsír 43—49 frt.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.

A magyar gazdatisztek és erdészek segélyegyesülete

ajánlja a t. cz. földbirtokos és bérlő uraknak állás-közvetítő-osztályánál bejelentett tagjait elhelyezésre. Az ez ügyben való felvilágosítások díjmentesek. Ügyvezetői iroda: Budapest, papnövelde-utca 6. szám alatt.

Krocsák G. Emil,

(17—52.) (3.) e. ügyvezető.

Kivánatra árlapok és költségvetések bérmentve küldetnek.

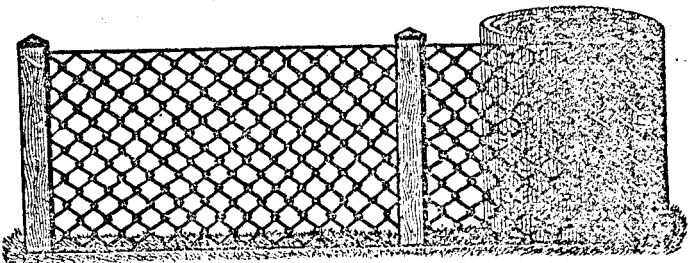
Üzlet nagyobbítás és vízművészeti kellékek tárlata.

Szerelő-műhely vízvezeték káták s berendezésére.

(71) Tetemesesen szállított gyári árak mellett (72-71)

Gép-sodrony-fonatok.

Vas vagy horgonyozott vashuzalból, oszlopokkal vagy a nélkül kertek, erdők, vadaskertek, tyukudvarok, gazdasági telepek, ménesek s ib. bekerítéséhez, továbbá ablak és üvegtető rostélyzatok s ib.-hez készítettnek

KOLLERICH PÁL és FIA

(6.) es. és kir. udvari szállítók (10-16.)

első magyar sodronyszövet, fonat és szitaáru gyárában
BUDAPESTEN, IV. ker. Ferencz-József-rakpart 21. szám.

Árjegyzék és mintalapokkal, valamint a felállíttatni kívánt kerítés méreteinek megjelölésénél pontos költségjegyzékkel készségesen szolgálunk.

PIACZI ÁRÁK.

A h e l i v á s á r	h e l y e	napja	Gabona mérték	K r a j c z á r o k b a n											
				tiszta buza	elegy buza	rozsa	árpa	zab	török- buza	100 kilo széna	szal- ma	1 köb- méter tuzifa	1 kilo marha- hús		
Bécs		április	metermázsza	1000	—	875	830	775	720	—	—	—	—	—	—
Budapest		április	"	925	—	785	800	730	630	—	—	—	—	—	—
Balászfalva		április	hektolier	600	500	450	—	300	450	320	—	—	300	—	40
Brassó		április	"	700	500	380	400	240	370	350	175	—	240	—	44
Deés		április	"	720	620	520	480	420	480	570	280	—	320	—	40
Gyula-Fehérvár		április	"	600	525	450	—	275	450	350	135	—	260	—	46
Kézdi-Vásárhely		április	"	650	460	400	420	205	440	400	100	—	300	—	40
Kolozsvár		április	"	655	—	435	—	270	450	450	230	—	300	—	48
Maros-Vásárhely		április	metermázsza	700	560	600	—	480	530	350	150	—	300	—	46
Nagy-Szeben		április	hektolier	560	440	360	—	250	470	200	140	—	312	44-46	—
Nagy-Várad		április	"	636	518	495	396	300	430	300	160	—	350	—	48
Sepsi-Szent-György		április	"	700	650	400	480	240	400	300	120	—	170	—	44
Szász-Régen		április	"	512	370	375	—	250	550	360	210	—	240	—	40
Torda		április	"	600	400	400	400	250	425	350	15	—	250	—	44